

Aanwezig: 10.2.e

10.2.e

1. Kern van fase 2: van het wat naar het hoe. In fase 1 van de werkgroep is een overzicht gemaakt welke actoren bij welke maatregelen, wat de noodzakelijke eerste stap zou moeten zijn, welke meekoppelkansen en verdienmodellen er zijn. 10.2.e stuurt dit 'schaduwdocument' ter informatie aan 10.2.e. Die stelt beschikbaar.
2. 10.2.e heeft van 10.2.e (PBL) een rekentabel gekregen met kengetallen (bv CO2 vastlegging/ha) die het PBL hanteert. Hij stelt die beschikbaar.
3. De werkgroep herkent zich in een brede taakopvatting, waarbij vragen die achter de maatregelen weggkomen, zoals over financiering, ruimtebeslag e.d. ook worden geadresseerd en/of geagendeerd.
4. Plan van Aanpak:
 - Par 1:
 - naam van de werkgroep blijft Bomen, Bos en Natuur. Het gaat ook om verdienmodellen
 - Par 2:
 - 10.2.e vraagt na of het fiche voor doorrekening per thema beschikbaar is.
 - De Tweede Kamer bespreekt volgende week de hoofdlijnen. De werkgroep heeft een eigen vrijheid iets te vinden van de hoofdlijnen en eigen agenderende rol
 - In de kabinetsappreciatie is ook aandacht voor crossovers, verbindingen, ruimtelijke integratie e.d.
 - Par 3:
 - 10.2.e vertegenwoordigt het rijk, incl andere ministeries en uitvoerende diensten.
 - Het is Coalitie Bos en Hout ipv Stichting
 - Werkgroep wil graag lid uit de Unie van Waterschappen, ivm taak bij vernatting en bezit van gronden.
 - Eventueel financieel advies wordt los ingevlogen. Volgende keer wordt bekeken of een vraag geformuleerd kan/moet worden.
 - Par 4:
 - Aan de sectortafel wordt de precieze opgave voor deze werkgroep in Mton gevraagd. Dat is ondergrens van wat we moeten doen.
 - De maatregelen vormen een niet limitatieve lijst.
 - Agroforestry wordt als aparte maatregel geformuleerd.
 - Bij Meer duurzaam gebruik van inlands hout wordt toegevoegd: en andere bio- grondstoffen
 - Par 4.1:
 - Titel wordt: Kansen en effecten voor andere beleidsterreinen. Hier worden actief meekoppelkansen gezocht.
 - Als er geld nodig is voor het uitzetten van vragen, bv quick scans kan het rijk daarin voorzien.
 - Par 5: akkoord
 - Par 5.1: Titel wordt: Normstelling, regelgeving, beprijzing en financiering.
 - Par 5.2: akkoord
 - Par 5.3:
 - verwijzen naar klimaatvelop 12018 en 2019. Er zijn meer goede voorbeelden, bv Brood en Spelen. Meld bestaande pilots. Werkgroep kan opdrachtgever zijn van pilots.
 - Nb verbeeld vooral voorbeelden!

Par 5.4 wordt toegevoegd: Communicatie en Draagvlak

Par 6: verwijzing NOVI-POVI-GOVI eraf halen, insteek is niet zuiver juridisch-instrumenteel.

Par 8: vraag is: hoe ga je werken aan borging?

Par 9: 10.2.e vraagt 10.2.e informeel wat bedoeld wordt et werkorganisatie voor de

uitvoering.

Par 10 en 11 akkoord.

Vervolgafspraken:

De 10 maatregelen worden gekoppeld aan 'uitwerkers', mensen van de organisaties die in de werkgroep zitten. Zij werken een A4 uit met daarop : hoe gaan we de maatregel uitvoeren, wie moet dat doen en hoeveel, globaal waar? Zijn er meekoppelkansen, hoe kan/moet de financiering lopen? De uitwerkers maken A4, en bespreken die voorafgaand aan 2^e bijeenkomst van de werkgroep van 15 november.

De volgende bijeenkomst is op 15 november van 13.30-15.30 in Den Haag, zo mogelijk Haagse Bos.

Concept-Verslag voor de 2e vergadering van de uitwerkgroep bomen, bos en natuur van 15 november 2018

Locatie: Kantoor VBNE, Princenhof 7, Driebergen.

Aanwezigen: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Opening: De vergadering wordt voorgezeten door 10.2.e (10.2.e prov. Gelderland) die 10.2.e vervangt. 10.2.e is verhinderd ivm een overleg met minister Schouten over de PAS.

Vaststellen agenda: Akkoord

Verslag 18 oktober: Akkoord

Ter inleiding: Ter inleiding van de vergadering vraagt 10.2.e naar hoe iedereen er tot nu toe in zit en wat de verwachtingen zijn. De tijdsdruk wordt gevoeld. Aan einde van vergadering hopen de betrokkenen zicht te hebben wat product is en wat er nog gedaan moet worden. De notie dat de inbreng van deze subtafel op de opgave beperkt is maar dat de inzet een grote impact heeft en ook meekoppelkansen in zich heeft wordt gedeeld. Oproep is scherp te blijven dat wat er opgeleverd wordt niet ondersneeuwt in totaalplan. Vraagt om zichtbaar positioneren met goede voorbeelden. Unie van Waterschappen wordt nog steeds gemist. 10.2.e neemt contact op met 10.2.e (**Actie 10.2.e**). In inleiding van het verhaal moet duidelijk naar voren komen dat juist in dit domein de winst in de toekomst zit maar dat in de start het nog niet direct meetbaar is. Deze notie werd met name gegeven rond discussie of PBL straks wel kan gaan rekenen aan de voorstellen/maatregelen. De verwachte CO2 opbrengsten zijn met bepaalde onzekerheden omgeven. Voorstel is om mee te nemen dat niet alleen doelindicatoren maar ook op maatregelindicatoren wordt gemonitord. Of deze dan uiteindelijk bijdragen aan het beoogde doel wordt mogelijk wat later in de tijd zichtbaar. Verwachting is dat meerdere tafels deze onzekerheden kennen. Het product van deze subtafel betreft een tekst voor de Dummy, een plan van aanpak (Kall-achtig doc) die gebaseerd op de fiches maar van een hoger abstractienivo, fiches eventueel als bijlagen meesturen. Deze subtafel omvat een heel veelzijdige sector (stad, boeren, landgoederen etc). Daarom zal de focus liggen op a. wat kunnen we concreet maken en b. wat nog niet concreet te maken is in een procesafspraken gieten.

Focussen en instrumenteren: 10.2.e trapt af met een voorstel de maatregelen in 4 essenties te vatten. En daaronder de opgave en inzet op te nemen. De essenties worden omarmd. Heeft het nivo van Green Deal aanpak. De 4^e essentie wordt omgedoopt in Klimaatlimme keten. Aandachtspunt is dat het in de opgestelde fiches niet altijd gelukt is om met 2 auteurs te werken dus de gezamenlijkheid en ook het concreetheidsnivo per fiche varieert. Ook de kennis om de fiches te kunnen beoordelen is aandachtspunt. In deze vergadering focussen we op de essentie, de opgave en de inzet. In een later stadium zullen de fiches beoordeeld worden. Voorstel is om de Mtonnen toe te rekenen per essentie (bij benadering) (tabel PBL). Goed om nog een check uit te voeren of de schrijvers denken of het meer of minder kan zijn. Blue Carbon staat bijvoorbeeld op 0. Verwachting is dat daar ruimte in zit.

De essenties worden vervolgens besproken.

Essentie 1: ontbossing voorkomen

Enkele opmerkingen:

- Titel wordt als nog wat te beperkt ervaren.
- Met het fiche wordt te snel in het wettelijke gedoken. Moet een sluitstuk zijn. Eerst kijken of de bewustwording en de verplichtingen voldoende zijn. Er zit een ratio achter. En kijken of het anders kan. Het woord compensatie wordt aangescherpt omdat er verschillen zijn in de soort compensatie (met bomen of via veenweide onder water zetten; dan spreek je van CO2-compensatie). Ander punt betreft CO2 compensatie of ha compensatie: boom met boom compenseren of boom met ha compenseren. Er zit namelijk een tijdsverloop in.
- Wat mist is een ADC-toets, een soort van CO2 toets/klimaattoets. Nadenken over hoe dit slim te formuleren in deze essentie. Heeft procesafpraak nodig.
- Boskap vaak in natura2000 plannen of pas plannen. Bos wordt vaak gebruikt om project te financieren. Daarmee te gemakkelijk bos gekapt. Stappen van bewustwording nodig of er wel gekapt moet worden of dat er alternatieven zijn.
- Deze essentie bevat ook een communicatieve kant: bos compenseren met hoogveen: nog steeds als beeldvorming ontbossing. Aandachtspunt. Sowieso wordt aandacht gevraagd voor gebruik terminologie houtkap vs ontbossing.
- Verzoek om ook de Kall58 afspraken in plan van aanpak mee te nemen.
- Aandachtspunt bij de fiches is dat elke maatregel een eigen netwerk/achterban heeft die niet om de tafel zitten (bijv. Tennet en Prorail). Rekening mee houden. Is onderdeel van wat vraag je aan anderen. Is ook een notie in Kall58.

Essentie 2: Verbeteren vastleggen C in bestaande bossen/natuurgebieden/landschapselementen

Enkele opmerkingen:

- Openbaar groen moet aan titel worden toegevoegd. Landgebruik is nl bredere (stedelijk, natuur, infrastructuur, rijksvastgoed/TBO en landbouw) ofwel de groene openbare ruimte. Gemeente moeten expliciet benoemd worden.
- Discussie over de tekst rond "bestaande doelstellingen". Betekent dit dan dat we beleid op natuur niet aanpassen als de inzet voor vastlegging C daar wel om vraagt? In eerste instantie wel. Op voorhand hoeft je bestaand beleid met een bepaald (Europees) doel nog niet gelijk te wijzigen. C-vastlegging staat voorop, en win-win zoeken met biodiversiteit. Als het gaat schuren of als we weet dat het gaat schuren dan opschrijven als waarschuwing dat er sprake is van concurrentie en dus keuzes maken.

Essentie 3: Aanleg nieuwe natuur/bos

Enkele opmerkingen:

- Meekoppeldoelstelling uit 2 is net zo van toepassing (biodiversiteit, klimaatadaptatie etc). Locaties slim kiezen kan synergie vergroten (ruimtelijk verhaal). Daarmee doelen van andere beleidsterreinen realiseren en dus ook de bijbehorende budgetten en fondsen.
- Betrokkenen geven aan dat het woord bos soms wat te nauw wordt geïnterpreteerd. En dat de beleving kan zijn dat nieuw bos ten koste gaat van landbouwgrond. Het gaat om perspectiefvolle c-vastlegging binnen en buiten NNN. Dat kan ook met landschapselementen, door agroforestry, zowel binnen als buiten NNN. Binnen provincies is ontwikkeling gaande om subsidie op 12.02 (kruidenrijk grasland) om te zetten naar meer houtige opstanden. Hoort eigenlijk bij essentie 2. Gedachte over andere invulling beheerpakketten meenemen onder essentie 2. Dit komt overeen met de hoofdtekst in de dummy.
- Vraag is of LTO zich senang voelt bij het rangschikken van agroforestry onder 3: nieuw bos en natuur. Agroforestry blijft tenslotte landbouw. Essentie 3 gaat over

meer bomen, in woonomgeving, langs infrastructuur, op landbouwgronden (agroforestry) en in natuurgebieden. Het secretariaat gaat na hoe dit wordt beleefd bij LTO. (**actie 10.2.e**)

- Toevoegen aan opgave: ... en versnelde realisatie NNN door meekoppelkansen te benutten. Aandachtspunt: Reden van NNN is dat we een biodiversiteitsprobleem hebben. Als we daarmee CO2 kunnen oplossen dan win-win. Als dat niet zo is dan goed om de spanning te benoemen.
- Suggestie: 80.000 ha extra natuur zijn verdeeld in natuurtypen. Bekijk dat eens met een klimaatbril. Alterra kan daarvoor een quickscan uit laten voeren. PBL heeft dat al een keer eerder gedaan. **10.2.e** neemt deze mee ter overdenking.

Essentie 4: Klimaatslimme keten

Enkele opmerkingen:

- Deze essentie moet bijdragen dat producten die vrijkomen bij beheer langer in de keten worden gehouden en circulair worden benut;
- Petgaten graven is klimaatincl natuurbeheer en valt daarmee onder essentie 2. Afvoeren van het product valt echter onder essentie 4.
- Constatering dat de bouw niet aan tafel zit. Er zijn dwarsverbanden in de tafels en daarmee in de keten. Voor de verbinding en de verbanden is het belangrijk oop op deze tafel te houden. Let wel: het resultaat wordt niet bij deze tafel geteld. Valt niet onder landgebruik. Staat daarom op 0 Mton.

Financiering: In Kall87 worden bepaalde financieringsbronnen gemist zoals GLB, Interreg etc. **10.2.e** legt het bij de financieringswerkgroep neer (**Actie 10.2.e**).

Dummytekst:

- Titel veranderen in bomen, bos en natuur. Geformuleerde inzetten in opnemen.
- Goed om enkele disclaimers op te nemen:
 - o Nog niet bekend wie exact de partijen zijn
 - o De fisches behoeven nog aanscherping (concretisering en dwarsverbanden)
 - o Er zijn randvoorwaarden zoals wet en regelgeving en financiering
 - o Monitoring is aandachtspunt (0 situatie, dubbeltellingen). Niet alleen CO2- maar ook procesafspraken. Er moet een werkorganisatie komen die die afspraken monitort.
 - o Vanaf wanneer en waar ga je je klimaatwinst meetellen. Herbestemming gelden (vb kruidenrijkgrasland naar verhoude opslag). Meekoppelen met bestaande doelen.

Vervolg

Maandag 19/11 wordt een eerste voorstel voor dummytekst en invulling essenties opgeleverd. Vóór 19/11 18:00 reageren. Dinsdag 20/11 wordt het naar de klimaattafel gestuurd.

Concept-Verslag voor de 3e vergadering van de uitwerkgroep bomen, bos en natuur (BBN) van 26 november 2018

Locatie: Provinciehuis Gelderland, Arnhem.

Aanwezigen: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Opening:

10.2.e opent de vergadering. Hij spreekt zijn waardering uit voor wat de werkgroep tot nu toe heeft opgeleverd en met name voor wat betreft de concreetheid waarin de maatregelen zijn benoemd, ondanks dat de sectortafel vraagt om deze in enige mate te abstraheren. De reden daarachter is dat het concreetheidsnivo van nu het straks mogelijk lastig maakt om er een handtekening onder te zetten omdat de maatregelen verder uitgekristalliseerd moeten worden. 10.2.e geeft tegelijkertijd blijk van zijn zorgen omtrent de snelheid van het proces, het ontbreken van de onderlinge samenhang tussen de verschillende sectortafels en de consequenties op het gebied van ruimtebeslag en financiën. Deze zorg wordt door de deelnemers gedeeld.

Dit weekend is gewerkt aan de opzet van een financiële inzage voor het onderdeel BBN. De 10 maatregelen zijn, op basis van eerder toegestuurde cijfers van PBL, in geld omgezet. Dit stuk wordt later in de vergadering gedeeld en besproken met de werkgroep. De opmerking dat het goed is om ook de eenmalige investering als bedrag in de tabel op te nemen wordt gedeeld en aan 10.2.e als 10.2.e bij de sectortafel meegegeven (@10.2.e).

Wat betreft het proces is de verwachting dat in ieder geval vóór de kerst een document op hoofdlijnen ligt waarbij tot eind februari de ruimte bestaat om het concreter uit te werken. De planning blijft echter wat ongewis. De kamer zal mogelijk pas in maart een appreciatie geven op wat voor de kerst is geleverd. Dan vinden ook de provinciale verkiezingen plaats. De verwachting is dat er mogelijk meer tijd komt om in rust de voorstellen uit te werken.

De werkgroep heeft de behoefte om de voorstellen al wel door PBL door te laten rekenen op het gebied van CO2 compensatie, hectares en euro's. Dit zal ná oplevering en bespreking van onze input aan de sectortafel van 5 december worden ingezet (@10.2.e).

De vraag over de status van de handtekening die gezet zal gaan worden door betrokken organisaties blijft een beetje boven de markt hangen. Wordt de handtekening gezet op deelaspecten of op het totaal? Dat zal later in het proces moeten blijken maar is cruciale informatie, met name ook voor het meekrijgen van de achterban van de verschillende organisaties en het feit dat er concurrerende vaten in de deal zullen zitten. De voorbehouden, randvoorwaarden, meekoppelkansen en keuzes die gemaakt moeten worden zijn belangrijke elementen die nu nog onvoldoende zichtbaar zijn.

Door betrokken partijen wordt echter wel (h)erkend dat er al no regret-maatregelen mogelijk zijn (sommige afspraken staan al en dragen, met mogelijk enige bijsturing, ook al bij) en dat organisaties uit zichzelf al acties ondernemen om bij te dragen aan de opgave.

10.2.e doet de suggestie om de werkgroep als projectgroep verder voort te zetten. Dit idee wordt omarmd.

Verslag 15 november: Akkoord. Geven invulling aan zaken die in het verslag genoemd zijn.

Inbreng BBN voor sectortafel 5 december

Eind deze week moet er een aangepast stuk klaar zijn waarin de suggesties van de tafel van 23 november zijn verwerkt. 10.2.e licht het proces van de uiteindelijke totstandkoming van het volgende akkoord toe. Het secretariaat van de tafel zal op basis van onze tekst een korte samenvatting opnemen in het hoofddocument. Daar zullen we ws eenmalig op mogen reageren. Daarna is het afwachten wat er uiteindelijk in het hoofddocument komt te staan.

10.2.e leidt de vergadering door de tekst heen zodat in de loop van deze week een gewijzigde versie naar de sectortafel van 5 december gestuurd kan worden. De volgende wijzigingen worden doorgevoerd:

- De huidige tekst bevat de 4 essenties, de opgave, de inzet en een verdere doorvertaling van de inzet. 10.2.e doet voorstel om de essenties leidend te laten zijn, de teksten met de concrete invulling naar een bijlage te doen en geen aanvullende abstractere teksten als saus over de maatregelen te bedenken. Dit voorstel is akkoord.
- 10.2.e concludeert dat het goed zou zijn als deze groep verder gaat als een projectgroep die de maatregelen verder uitwerkt. Dit voorstel wordt omarmd. En zal als een procesafspraken in de vorm van een 5^e essentie aan de tekst worden toegevoegd. Er zal nog worden gekeken of alle partijen die van belang zijn dan ook vertegenwoordigd zijn (@10.2.e).
- Bij compensatie zal overall CO2-compensatie worden geschreven ipv het te beperkte woord boscompensatie. Aandachtspunt is de beperking in EU-kader dat alleen een surplus door een andere vorm gecompenseerd mag worden. Ander aandachtspunt is het missen van een toets of compensatie nodig is. Adagium zou moeten zijn: wat je niet veroorzaakt hoeft je niet te compenseren. Vraag is of een beleidsinstrument als een toets of ladder verstandig is. Deze discussie meenemen in de bespreking van de nieuwe projectgroep over de betreffende fiches.
- De sectortafel adviseerde de CO2-vastlegging niet met 3 cijfers achter de komma op te nemen. De werkgroep besluit dit te laten staan. Het is gebaseerd op eerdere berekeningen van PBL en geven een eerste indruk van het mogelijke effect van de maatregelen.
- De werkgroep mist een link met kennisontwikkeling. Er is bijvoorbeeld behoefte aan ene kennisprogramma over klimaatslim bos- en bomenbeheer. Voorstel is een korte tekst op te nemen ter ondersteuning van de 4 essenties en eventueel gekoppeld aan OBN.
- Essentie 4 wordt qua tekst op het punt van producten voor de weg- en woningbouw iets aangepast omdat dat nl. alleen voor hout geldt en niet voor maaisel.
- Ad 1 t/m 4 komt in een bijlage. In de hoofdtekst wordt hier naar verwezen als zijnde denkrichtingen die middels essentie 5 verder worden uitgewerkt.
- Wat betreft deze nieuwe bijlage:
 - o De zinnen over financiën gaan uit de tekst. Deze zijn nog te beperkt en onvoldoende dekkend. Zo zijn inverdieneffecten nog niet bekeken en is er een veelheid aan financiering mogelijk die eerst in kaart moeten worden gebracht door de projectgroep io.
 - o De KALL58 teksten komen voorop en worden aangevuld met de tekst onder ad 1, 2, 3 en 4.
 - o Bij ad 3 geeft 10.2.e aan dat de 55.000 ha opgedeeld is in een aantal segmenten waarvan een dele onder ad 2 en een deel onder ad 3

valt. Dit wordt meegenomen bij de uitwerking door de projectgroep. Bij dit onderdeel wordt landbouw en da met name agroforestry nog extra benoemd.

- De CO2-vastlegging van ad 4 moet ook nog genoemd worden in essentie 4, conform de andere essenties.
- De opmerkingen die in een eerder stadium zijn meegegeven maar die nog niet verwerkt zijn worden in de gewijzigde versie nog meegenomen.

Wat betreft financiën (ook als onderdeel van het verdienmodel) wordt het GLB als een belangrijke pijler gezien. 10.2.e vraagt of het mogelijk is om vanuit deze groep een wensenlijst mee te geven wat in het GLB zou moeten komen zoals bijvoorbeeld verhoude gewassen. 10.2.e geeft aan dat landschapselementen goed n beeld zijn bij de opstellers van het Nationaal Strategisch Plan maar dat bijvoorbeeld agroforestry nog onderbelicht is. Voorstel is de discussie hierover mee te nemen in één van de volgende bijeenkomsten van de projectgroep in oprichting.

Vervolg

De werkgroep gaat verder als projectgroep. Voorstel is om in het nieuwe jaar werksessies te organiseren waarin de 4 essenties en bijbehorende maatregelen worden uitgewerkt, inclusief een werksessie over synergie, randvoorwaarden en financiën. Het secretariaat van de werkgroep komt met een voorstel waarbij tevens gekeken zal worden of alle relevante partijen betrokken zijn.

10.2.e dankt de leden voor hun inbreng.

4

Agenda 1^e bijeenkomst projectgroep Bomen, Bos, Natuur (BBN)

Datum: 9 januari 2019 van 12.00-14.30 uur

Locatie: Provinciehuis Gelderland

Aanwezigen: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Gasten: 10.2.e namens Rabobank, 10.2.e namens Nationaal

Groenfonds, 10.2.e van InvestNL is verhinderd (inbreng via 10.2.e).

1. Opening en mededelingen

10.2.e opent en heet iedereen welkom. Ontwerpakkoord is gepubliceerd.

Natuurmonumenten geeft aan nog steeds binnenboord te zijn. Gaan als projectgroep verder omdat er voldoende werk ligt om uit te werken, waarbij we aangehaakt blijven bij het verdere proces rond besluitvorming van ontwerp- naar definitief akkoord.

2. Verslag vorige vergadering (bijlage 1), Terugblik en Vooruitblik op vervolgproces

10.2.e vraagt de aanwezigen of zij zich herkennen in het Ontwerpakkoord voor het onderdeel BBN en of we hiermee verder kunnen. Dat wordt breed beaamd. Op vraag van Natuurmonumenten over de status van de onderliggende stukken er de basis meldt 10.2.e

van deze projectgroep dat de PBL de stukken heeft zodat zij er mee kunnen rekenen inclusief de informatie over blue carbon. Met dat materiaal willen we verder. Op de vraag wat de rol van provincies is geeft 10.2.e een korte toelichting over de spagaat die het ontwerp oplevert, met name gericht op minder opbrengsten en hogere kosten maar ook de concurrentie op het gebied van ruimtebeslag. Het zal om een ander stelsel en nieuwe modellen vragen dat past bij het herontwerp van Nederland. De provincies zien zich een regisseursrol maar er zijn meer partijen die een rol en verantwoordelijkheid hebben, ook buiten deze projectgroep om. Deze moeten we ook meenemen.

3. Financiering en voorkomen ontbossing

Expliciet voor het BBN-domein is realiseren van de opgave één kant van de financiering maar is het beheer ervan een nog grotere (financiële) opgave. Juist dit domein gaat pas winst opleveren over een langere periode. 10.2.e van de Rabobank is gevraagd om zijn ervaringen met nieuwe verdienmodellen te delen en te analyseren of er voor dit domein ook een verdienmodel bestaat.

10.2.e is 10.2.e Food and Agri, en houdt zich vooral bezig met klimaatmitigatiemaatregelen in de land en tuinbouw. Er zijn eerder al drie casussen doorgerekend waaronder voorkomen van mestoxidatie door aanpassingen in de stal, reduceren van warmte-uitstoot door aanleggen van een warmtenetwerk en onderwaterdrainage veenweide. Uit deze casuïstiek valt op dat het gaat om de inkomstenstromen, de mogelijkheden van looptijdenverlenging (bijv via investNL), het met name bij nieuwbouw zinvol is vanwege desinvesteringen bij bestaande bouw en het relatief goedkope maatregelen zijn dus waardevol voor carboncredits.

Vragen die dit voor het domein BBN oplevert is hoe zijn de kosten te verlagen, hoe zijn de maatregelen te verwaarden (carboncredits), wat is de waarde van biomassa.

InvestNL is verhinderd om een toelichting te geven maar heeft vooraf gesproken met 10.2.e 10.2.e. 10.2.e geeft toelichting over de organisatie in oprichting (in juli ws van start) en het doel van de organisatie (investeren in maatschappelijke transitie maar

uiteindelijk wel met rendementslevering). InvestNL heeft een financieringsteam en een ontwikkelteam. InvestNL heeft aangegeven dat bosaanleg voor hen een goede casus is om te onderzoeken.

Er is een link met Nationaal Groenfonds. Die samenwerking moet nog groeien. 10.2.e 10.2.e van NGF geeft aan dat zij zeker een samenwerking zien ontstaan. De koolstofmarkt levert diverse nieuwe vormen van “financiering” op zoals carboncredits, koolstofcertificaten, sponsorcertificaten (helpen bij opgave maar credits worden niet geclaimd). In reactie daarop waarschuwt Natuurmonumenten wel voor dubbeltellingen. 10.2.e 10.2.e geeft aan dat juist in het domein van BBN gaat om de lange termijn financiering. NGF licht toe dat voor het eeuwigdurend beheer ook een jaarlijks aan te kopen systeem van credits bestaat. Het hoeft dus niet eenmalig te zijn. Met de klimaatenvelop krijgt de Green Deal nationale koolstofmarkt een nieuwe impuls. Voor BBN is het ook belangrijk inzichtelijk te krijgen wat de mogelijkheden zijn rond verduurzaming van de beschikbare gronden en het verlagen van de pacht prijs. Natuurmonumenten geeft aan dat ook hier concurrentie op maatregelen bestaan zoals de ontwikkelingen rond natuurinclusieve landbouw en de plannen die voortvloeien uit bijvoorbeeld het Deltaplan Biodiversiteit. Omvorming naar bos geeft lagere pachtinkomsten.

Operatie Houtwal

Vraag is of terugbrengen van landschapselementen niet veel meer en sneller oplevert dan aanleg van bos. Kost weinig tot geen grond maar er zijn wel meters te maken. Alle deelnemers zien hier potentieel in maar vraagt om herstel van vertrouwen dat

- a. onderhoud wordt vergoed (op inzetten binnen GLB), bv gekoppeld aan certificaten zoals de biodiversiteitsmonitor

- b. bedrijven niet “op slot gaan” door deze landschappelijke afbakening rond erf en land,
- c. het ook als tijdelijke natuur gezien mag en kan worden,
- d. de waarde ervan voor verschillende gebieden (afh. van grondsoort).

Deze nieuwe vorm van natuurlijke afbakening kan nieuwe waarde krijgen en verwaard worden via MDV, regeling jonge boeren etc. LNV geeft aan dat het goed is om snel met input te komen in verband met de ontwikkeling van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) onder het GLB dat eind dit jaar klaar moet zijn en waarvoor binnen 2-3 maanden de input geleverd moet zijn.

Voorstel is om het verder uit te werken, en daarbij niet alleen het financiële maar ook het juridische en sociaal-culturele spoor mee te nemen.

Vergroenen bij woningbouw

Een andere aanvliegroute is het vergroenen van de woningbouw. Komende jaren komen er zeker nog 800.000 woningen bij. Vraag is of er een normering aan geplakt kan worden dat bij de ontwikkeling van rood er een percentage van de oppervlakte of woningwaarde aan groen besteed wordt. De praktijk leert dat woningen in het groen beter gewaardeerd worden, nog afgezien van het verkoelings- en gezondheidsaspect. Vraag is of het gebeurt en zo nee waarom (nog) niet. Wie heeft welke rol en waar zitten de drempels. Voorstel is om dit verder te onderzoeken en uit te werken. Rabobank is bereid mee te denken. Wordt onderdeel van 1 van de te onderzoeken casussen.

Stroomschema financieringsinstrumenten

Er is behoefte aan een stroomschema van financieringsinstrumenten en mogelijke combinaties. Deze blijkt te bestaan en wordt door Rabobank toegestuurd. Dit schema kan worden aangevuld met informatie over subsidies, opgesteld door RVO.

Vanuit het Nationaal Groenfonds wordt al jaren gefinancierd met CO2-credits. Zij zien twee routes: versnelling op technologie en op innovatie. Financier alleen wat in de lijn van verduurzaming ligt, rest moet via de markt gefinancierd worden. En zoek daarin de combinaties van meerwaarde (bosaanleg: goed voor gezondheid/welzijn samenleving en goed voor klimaat). Op de vraag of het geld dat bij GF gereserveerd staat ook voor compensatie beschikbaar is geeft GF aan daarin te kunnen adviseren maar geen beleidsbepaler te zijn. **10.2.e** merkt op dat alle bestaande maatregelen waaronder ook de compensatiepools zijn ingericht vanuit oude doelstellingen waaronder veelal ecologische. Dit stelsel herzien met klimaatogen zonder weg te gooien wat is bereikt en met vasthouden aan de doelen die gesteld zijn maar wel breder kijken of het meer multi-inzetbaar en flexibeler gemaakt kan worden. Naast een ecologische toets nu ook een klimaattoets nodig. Goed om over na te denken voor één van de volgende sessies.

Concluderend stelt **10.2.e** de volgende **acties** en trekkerschap voor om uiteindelijk te komen tot een plan van aanpak. De acties zijn naderhand door **10.2.e** gekoppeld aan de **afspraken** uit het concept-klimaatakkoord.

- Operatie Houtwallen: **10.2.e** LTO trekker, samen met LandschappenNL, LNV en Boeren Natuur: kom met een aanvalsplan landschapselementen waarin de acties, kansen, belemmeringen, benodigde financiering, bv uit budgetten van GLB, mogelijkheden om te verwaarden. Geeft invulling aan **afpraak j** uit klimaatakkoord: *LTO zal zich inzetten richting leden en in samenwerking met (de)centrale overheden, om meer bomen en houtige landschapselementen op hun bedrijf te integreren. Partijen nemen initiatief om te komen tot een 'Aanvalsplan versterking landschappelijke identiteit via landschapselementen'*
- Voorkomen van ontbossing: IPO middels **10.2.e** en **10.2.e** **10.2.e** onderzoeken wat er moet gebeuren om **de afspraak d.** uit het klimaatakkoord mbt het voorkomen van ontbossing na te komen. Afspraak d: *Partijen leveren gezamenlijke inspanning om ontbossing te beperken, ontbossing zo veel mogelijk te beperken tot wat onvermijdelijk is. Waar ontbossing noodzakelijk is, bijvoorbeeld vanwege internationale natuurafspraken, maken partijen gezamenlijke afspraken over een adequate CO2-compensatie.*
- Cassus en Rabobank: **10.2.e** en **10.2.e** samen met Rabobank, hieraan wordt zo mogelijk het subsidie-overzicht van RVO toegevoegd.
- Normering woningbouw: **10.2.e** (VNG) trekker samen met provincies **afpraak k:** *Provincies en gemeenten regelen bij de herziening van hun omgevingsvisies in hun ruimtelijk beleid dat bij de realisatie van nieuwe wijken direct ook bos wordt gerealiseerd (en gefinancierd). Dit levert niet alleen een bijdrage aan de vastlegging van koolstof, maar ook aan de leefkwaliteit van de inwoners.*
- Overzicht financiële instrumenten: LNV vanuit RVO, provincies, GF.
- Verlanglijst lucht en pragmatisme aanbrengen in bestaande stelsel (allen over nadenken)

Het is de bedoeling om de actievoorstellen die worden ontwikkeld, worden opgenomen in het Plan van Aanpak zoals dat in de eerste vergadering van de werkgroep is behandeld.

4. Voorbereiding volgende bijeenkomsten:

Op 8 februari van 9.00-12.00 uur is de tweede sessie gepland met als focus essentie 3 van het ontwerpakkoord: nieuw bos/natuur en ruimtevragestukken. **10.2.e** stelt voor om Bureau H&S, RWS, uit te nodigen en waterschappen nog een keer benaderen maar dan als Deelnemer.

Op 14 maart is derde sessie gepland over essentie 2 (beheer) en 4 (klimaatsslimme keten). Hiervoor Centrum Hout uitnodigen ivm verwaarding van hout en kansen van hout

5. Sluiting

Verslag 2^e bijeenkomst Projectgroep Bomen, Bos Natuur

8 februari 2019, 9.00-11.30 uur

Provinciehuis Arnhem, vergaderkamer B

Aanwezig: 10.2.e

10.2.e

Gasten: 10.2.e (HNS) en 10.2.e (RWS)

Agendapunt 1 Opening

Agendapunt 2 Verslag

Naam 10.2.e nit juist gespeld en titel is verslag ipv agenda.

n.a.v. 10.2.e pleit ervoor een termijn aan de uitwerkingsafspraken van de projectgroep te verbinden. Maak het smart!

Op 15 maart geeft het PBL een persconferentie over de doorrekening van de maatregelen.

Agendapunt 4 Plan van aanpak

De werkgroep stelt voor het nagezonden elementen voor het Plan van Aanpak in het Plan van Aanpak van oktober 2018 op te nemen. Het nagezonden PvA betreft acties die de projectgroep nu gaat doen tot aan het Klimaatakkoord. Dit zijn no-regret acties die je nu al kunt doen zonder dat er politieke instemming van Staten of Raden is. Het oktober-PvA gaat over daarna, maar beide aanpakken kunnen goed samengevoegd worden. Het korte termijn PvA bevat drie onderdelen: governance, financiering en maatregelen haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar.

Inzake governance vragen LTO en NM ook of het mogelijk is dat er budget wordt gereserveerd voor hun inzet. LNV is bereid te kijken wat er mogelijk is binnen de bestaande structuren zoals OBN. Het zou dan gaan om kortlopende ondersteuning van de inzet om plannen te maken. 10.2.e geeft aan het uitwerken van de governance van de uitvoering beter nog even kan wachten tot de maatregelen concreter zijn.

Wat betreft de financiering: De huidige financiële stromen worden door RVO op verzoek van LNV in beeld gebracht. De werkgroep wil de financieringsstromen graag benaderen vanuit de maatregelen. Het feit dat er nog geen publieke financiering bekend is, betekent overigens niet dat een maatregel geschrapt moet worden; de financiering kan uit de private hoek komen.

10.2.e vindt het belangrijk ook aan te geven wat je niet meer gaat doen (nieuw voor oud). Het is belangrijk de discussie te starten of dat wat we doen het beste bijdraagt en het meest effectief is. Dat vraagt om een analyse naar de flexibiliteit en de ruimte binnen de bestaande kaders en mogelijk ook om creativiteit zoals functiecombinaties. Snel schakelen is belangrijk want diverse (financiële) instrumenten worden nu opgetuigd zoals GLB, Klimaatenvoloppe, SDE+, fiscale instrumenten. Actie 2 (financiering) en 3 (maatregelen haalbaar betaalbaar) worden samengevoegd. Met deze opmerkingen stemt de werkgroep in met het korte termijn PvA, dat wordt toegevoegd aan het PVS van oktober.

Agendapunt 3: Ruimtebeslag

10.2.e van HNS en 10.2.e van RWS zijn uitgenodigd om hun visie te geven op het ruimtebeslag van de energietransitie en de oplossingsrichtingen

10.2.e geeft een toelichting op wat de opgave voor buiten gaat betekenen: (Hoe) houdt NL haar model?

HNS in het kader van de NOVI een rapport en advies opgesteld: Klimaatmaatregelen in een leefbaar landschap/. Het 10.2.e stuurt het advies en rapport rond.

- Vooral de wateropgave lijkt een slim meekoppeldossier: klimaatrobuuste beeklandschappen, retentiebekkens met biomassa aanplanten, natte bossen bij verzilting, kwel en klink nemen meer CO2 op. Koppeling maken met Deltaplan water. Koppelen met watersysteemprogramma's en rijksprogramma's.

- Ook Recreatiebossen rond steden, bomen bij infrastructuur, landschapsvernieuwing en aanleg ecologisch netwerk NNN bieden meekoppelkansen.
- Aandachtspunt blijft de financiering van beheer. Koppelen aan behoefte aan organisch materiaal voor energiewinning in land- en tuinbouw. RWS geeft aan dat het niet alleen om beheerkosten gaat maar dat ook andere rendementen inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij is het belangrijk dat er niet in bestaande hokjes wordt gedacht. Dan is idee goed maar uitvoering suboptimaal.
- 10.2.e adviseert om 1. de natuur- en CO2-opgave niet sectoraal aan te vliegen, maar mee te koppelen met landbouw, infrastructuur, water e.d. Hierdoor ontstaat ook een breder draagvlak voor de maatregelen. 2. de opgave passend te maken in een gebied/op een plek en 3. Om het beheer lokaal te regelen. Hierbij kunnen nieuwe beheer strategieën worden ontwikkeld (a la de bermen van Zonderwijk in de jaren 70/80).
- 10.2.e adviseert aanvullend om echt een appel op RWS en andere beheerders van terreinen te doen om bomen/bosuitbreiding te realiseren. Dat helpt hen om dat voor elkaar te krijgen.
- Ook wordt een pleidooi gedaan CO2 vastlegging in bomen, bos en natuur mee te nemen in de REKS; dit gebeurt in Overijssel.

Agendapunt 6 nieuw bos en natuur

De discussie ontstaat of we de meekoppelkansen op landelijk niveau kunnen kwantificeren. Men wil voorkomen dat een landelijk gekwantificeerd beeld de dynamiek in gebieden neerslaat. Men wil dat het gedachtengoed van de meekoppelkansen op een gebiedsspecifieke wijze wordt meegenomen. Toch zou je kunnen kijken wat het meekoppelen met lopende programma's zoals het Deltaplan water en het NNN zou kunnen opleveren. Ook wordt gepleit voor een experimenteer-gebied waarin je de meekoppelkansen zou moeten kunnen pakken zonder belemmerd te worden door regels en beleidsdoelen.

10.2.e stelt voor om deze discussie voort te zetten als we alle thema's hebben behandeld; volgende keer hebben we nog beheer en klimaatslim gebruik op de agenda staan. Daarna kunnen we bespreken hoe we dit verder brengen.

Agendapunt 7 excursie/gesprek bosbeheer, volgende vergadering

10.2.e en 10.2.e melden zich, naast 10.2.e aan voor de bosbeheer-excursie van 4 maart.

De volgende vergadering is op 14 maart van 13.30 -16 uur bij de VBNE in Zeist. Deze wordt bij ontstentenis van 10.2.e voorgezeten door 10.2.e .

Agendapunt 8

10.2.e sluit de vergadering

Er is 1 nieuwe datum voor een daarop volgend overleg: **13 mei van 15.30-18.00 uur in het provinciehuis van Arnhem.** t.z.t. wordt nog een tweede datum gezocht.

Afsprakenlijst (maak het smart!)

Wat	Trekker(s)	Wanneer
Aanpak voorkomen ontbossing en tijdig compenseren	10.2.e en collega's	13 mei presentatie
Aanvalsplan landschapselementen: wat is er nodig om meer houtige landschapselementen op/langs landbouwgrond te maken?	10.2.e	13 mei presentatie

Waar lopen boeren tegenaan, wat houdt ze tegen? Wat moet daaraan gebeuren?		
Nieuw bos bij woningbouw: Hoe zorgen we dat gemeenten en provincies bouwers verplichten om een % bomen/bos aan te leggen en het beheer af te kopen?	10.2.e	13 mei presentatie

Concept verslag 3^e bijeenkomst projectgroep Bomen, Bos en Natuur, 14 maart 2019

Aanwezig: 10.2.e

10.2.e

10.2.e

Verhinderd: 10.2.e

1. Opening/Mededelingen

10.2.e meldt dat er 3 ha wilgen en elzenbos geplant wordt in een waterretentiegebied in Brabant, een project van o.a. ZLTO en waterschap.

10.2.e meldt dat er een project is gestart over het vernatten van bos. Ook heeft Natuurmonumenten op hun site een uitleg over boskap, biodiversiteit en klimaat gegeven.

10.2.e meldt dat er op 14 maart 100.000 bomen (plm 300 ha) zijn geplant ihkv boomplantdag; dit was een van de negen aanbevelingen van de kinderklimaattafel.

10.2.e meldt dat er een gesprek/excursie geweest is om maatregel revitalisering bos te bekijken en te bespreken. En dat er op 21 maart een bijeenkomst over klimaatinclusief natuurbeleid is in het kader van het leernetwerk natuur voor provincies.

2. Agenda: ingelast punt 4 om doorrekening PBL te bespreken

3. Verslag vorige Vergadering

N.a.v:

Nog een poging doen om waterschappen te betrekken? We bedenken eerst hoe de projectgroep verder gaat.

LNv zou kijken of er capaciteit is voor ondersteuning van de TBO's/VBNE voor het Vele werk dat zij nu doen voor het klimaatakkoord. 10.2.e geeft aan dat wat nodig is, afhangt van hoe de projectgroep verder gaat. Dat hangt ook af van de eerste kabinetsreactie op de doorrekening (26 april).

4. Doorrekening Klimaatakkoord

10.2.e geeft de 1^e reactie van het Kabinet weer (Kamerbrief): dat er een grote bandbreedte is; dat de coalitie de ambitie van de sectortafel LL om tot 6 Mton te komen verwelkomt en dat er in april een definitieve appreciatie komt.

10.2.e meldt terug uit de Klimaattafel van de ochtend:

De presentatie van 10.2.e (PBL) zal worden rondgemaild. Er wordt zsm een afspraak met hem en de projectgroep gepland. Volgens PBL is 1.8 Mton van LL vrij zeker, er is ambitie voor 6 Mton, dus 4,2 Mton ambitie nog zeker te stellen, te instrumenteren e.d..

Dit betekent dat het BBN-verhaal zo stevig mogelijk moet zijn. Voor de BBN maatregelen betekent het dat de instrumentering op punten duidelijker moet. De werkgroep zou de claims voor 26 april moeten versterken. Eind maart verschijnt het achtergrondrapport van het PBL.

Het kabinet gaat de regie overnemen; min. Schouten bepaalt hoe het proces LL verder gaat. Het kabinet heeft vorig jaar al 30 mln per jaar beschikbaar gesteld voor

uitvoering LL-maatregelen tot 2030. Daar komt nu 40 mln per jaar bij, samen 70 mln per jaar voor LL om de 6 Mton te halen. De indicatieve verdeling komt in de kabinetsappreciatie van 26 april.

De bandbreedte bij BBN is groter geworden: 0,2-0,8 Mton. Dit zou te maken hebben met dat het financieringsinstrumentarium niet altijd duidelijk is. We moeten voor 26 april de claim versterken. Meekoppelkansen zijn niet meegerekend door PBL en bosuitbreiding is alleen binnen het NNN doorgerekend. Die meekoppelkansen willen we vertalen in harde cijfers (inkomen, werkgelegenheid) om het in de discussie met andere sectoren te versterken.

Afspraak: 10.2.e en 10.2.e vragen 10.2.e van de WUR (Natuurlijk Kapitaal) en 10.2.e (RIVM) om een quick scan van de overige baten van bos en natuur.

De werkgroep financiële instrumenten is op 1 april klaar op 20 maart is gesprek op de RABO bank hierover. 10.2.e is daarbij. Het gaat om businesscases voor bos en windmolens/zonnepanelen en voor woningbouw en bos.

5. De bosnota van Noord Brabant: toelichting 10.2.e
De presentatie wordt uitgereikt en met dit verslag rondgemaild.
N.a.v. de presentatie is de vraag of iedere provincie een eigen bosnota maakt of dat zij dat gezamenlijk doen. 10.2.e geven aan dat hierover nog niet besloten is, maar dat zij verwachten dat iedere provincie dit apart doet. Utrecht en Groningen werken aan een dergelijke nota en Gelderland treft voorbereidingen. Het lijkt LNV handig om dit samen te doen, maar LNV wil de energie van individuele provincies niet inkaderen.
In de Bosnota Brabant is het onderwerp boscompensatie niet opgenomen. Brabant denkt wel al na over een uitvoeringsorganisatie voor de 10.000 ha nieuw bos die ook de financiering regelt; die komt nl. niet van de provincie.
6. Afspraken uit decemberrapportage voor beheer (ad 2)
KALL58 1^e bolletje loopt, 2^e omvat veengebieden, kwelders en natte natuur; er zouden 3 zoekkaarten moeten komen voor bescherming koolstofvoorraden in natuurgebieden. LNV 10.2.e) trekt dit met RWS en betreft provincies hierbij.
3^e bolletje: LNV 10.2.e
Aanvullende afspraken; 1^e bolletje: 10.2.e
2^e bolletje: 10.2.e
3^e bolletje: 10.2.e (is.m 10.2.e)
7. Afspraken uit decemberrapportage voor duurzame benutting (ad 4)
1^e bolletje: LNV 10.2.e) samen met BZK en IenW
Aanvullende bolletjes: 10.2.e
8. Is daarmee decemberrapportage gedekt?
10.2.e maken de analyse. Ook (proces)afspraken die in het OKA staan en nog niet in de fiche worden erbij betrokken.

Afsprakentabel

Wat	wie	wanneer
Aanpak voorkomen ontbossing en tijdig compenseren	10.2.e [redacted] en collega's	13 mei presentatie
Aanvalsplan landschapselementen: wat is er nodig om meer houtige landschapselementen op/langs landbouwgrond te maken? Waar lopen boeren tegenaan, wat houdt ze tegen? Wat moet daaraan gebeuren?	10.2.e [redacted]	13 mei presentatie
Nieuw bos bij woningbouw: Hoe zorgen we dat gemeenten en provincies bouwers verplichten om een % bomen/bos aan te leggen en het beheer af te kopen?	10.2.e [redacted]	13 mei presentatie
Afspraak + datum werkgroep 10.2.e [redacted]	10.2.e [redacted]	zsm
Quick Scan Overige baten bomen, bos natuur bij WUR en RIVM	10.2.e [redacted]	Zsm, baten voor 26 april bekend
Wergroep financieringsinstrumenten: Businesscases bos met zon/wind en met woningen	10.2.e [redacted]	BBN graag op de hoogte houden
Tabel decemberrapportage: alle afspraken op een rijtje	10.2.e [redacted]	Streven: Voor volgende vergadering

Concept verslag van de 4^e projectgroep Bomen, Bos Natuur van 13 mei 2019

Aanwezig: 10.2.e (IPO), 10.2.e (LNV), 10.2.e (NM), 10.2.e (RWS), 10.2.e (LTO), 10.2.e (VNG), 10.2.e (VBNE), 10.2.e (PBL, gast), 10.2.e (Arboribus Sylva), 10.2.e (SBB), 10.2.e (LNV), 10.2.e (IPO), 10.2.e (verslag, IPO).

1. Opening en Mededelingen

10.2.e meldt dat 10.2.e .

2. Verslag vorige vergadering

Geen opmerking, tekstueel noch naar aanleiding van.

3. Doorrekening OKA door PBL

10.2.e licht toe, waarom de bandbreedte in de berekeningen van het OKA groter is dan bij de doorrekening van juli 2018. Dat komt omdat het PBL terughoudend is geweest in die gevallen waarin de instrumentatie niet volledig in beeld was. De onzekerheden zijn nu scherper in beeld en dat leidde tot die grotere bandbreedte.

De aanwezigen hebben de zorg dat dure maatregelen met een grote bandbreedte uit beeld verdwijnen als er nagedacht wordt over de uitvoering. Dat roept de vraag op hoe je tot een uitvoeringsprogramma komt waarmee je het hogere deel uit de bandbreedte pakt. Wat is daarvoor nodig? Vraag is of dit een bottom-up of top-down proces is. De werkgroep is van mening dat beide benaderingen moeten worden gekozen; bottom-up door het eindproduct van BBN zoveel mogelijk op de tafels van alle overheden en maatschappelijke organisaties neer te leggen, zodat iedereen de juiste dingen wil doen. En top-down door een uitvoeringsprogramma te maken en te zorgen dat partijen daarin hun rol pakken. Bij de top-down benadering zou een regierol voor de overheden passen. Gevraagd wordt of het rijk die rol gaat pakken. Dat is nog niet duidelijk. De Kabinets-appreciatie van het OKA wordt rond de zomer verwacht, bv in augustus. 10.2.e pleit ervoor ook private financiers te betrekken bij het opstellen van een uitvoeringsprogramma.

Vraag is nu wat de rol van de projectgroep is nu het OKA is opgeleverd en doorgerekend.

Het eindproduct van de projectgroep is een toolkit met maatregelen die we kunnen vertalen tot een pakket van wie wat kan doen. Wie gaat/n daarmee de boer op?

Afgesproken wordt dat er na 12 juni (laatste sectortafel L&L) als projectgroep bijeenkomen. We bespreken dan de gebundelde resultaten van de projectgroep en hoe we die laten landen bij de deelnemende partners. 10.2.e

bieden aan om voor die bijeenkomst mee te denken over het te bespreken eindproduct.

4. Uitwerking "Voorkom ontbossing en als toch nodig compenseer"

10.2.e presenteert de aanpak zoals Brabant en Gelderland die hebben bedacht. Deze moet nog met de andere provincies en overheden worden besproken. Het is eigenlijk een beslisboom per categorie van ontbossing. Er zit nog geen communicatiestrategie bij. Die zou bijvoorbeeld in de bosstrategie van het rijk en provincies kunnen worden opgenomen. De aanpak is nog niet volledig geïnstrumenteerd. De projectgroep zou het werken met compensatiepools willen propageren. Deze aanpak komt met die aanbeveling in het eindproduct van de projectgroep.

5. Uitwerking “Meer bos bij nieuwbouw”

10.2.e geeft aan dat er nu nog geen wettelijke mogelijkheden zijn om te eisen dat de extra CO2 uitstoot die ontstaat door functieverandering van onbebouwde grond naar bebouwde wordt gecompenseerd, dit zou in de (Omgevingswet) moeten worden opgenomen. De gemeente kan dit wel in de anterieure overeenkomst met de ontwikkelaars afspreken. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld een x% oppervlakte groen, CO2-compensatie in houtbouw. De projectgroep wil die mogelijkheden zowel stimuleren en meer bekend maken als bevorderen dat dit in het wettelijk instrumentarium wordt opgenomen.

6. Uitwerking “Meer landschapselementen in buitengebied”

10.2.e geeft aan dat het ruimtebeslag van landschapselementen gevoelig ligt. Er is een financiële drager nodig om meer landschapselementen te krijgen. Biomassa kan een financier zijn en om het voor elkaar te krijgen zijn veel demo's nodig. Die hebben op hun beurt een procesregisseur nodig.

7. Update voortgang werkgroep Financiering m.b.t. BBN-maatregelen

De tijd ontbreekt voor een update, **10.2.e** meldt volgende keer een tabel over financiering te kunnen presenteren, die hij ook nog met **10.2.e** afstemt.

8. Stand van zaken Bosstrategie van rijk en provincies

10.2.e meldt kort dat er door Rijk en IPO een Plan van Aanpak gemaakt is waarbij biodiversiteit, klimaat, boskap, maatschappelijke reactie, ontbossing, compensatie een rol spelen. De bosstrategie zou eind 2019 klaar moeten zijn. De stakeholders worden betrokken, maar rijk en provincie willen eerst zelf het een en ander neerzetten.

9. Sluiting

10.2.e deelt een uitvoeringsoverzicht (tabel) uit, waarin EZK een eerste opsomming van maatregelen geeft. Het betreft de uitsnede voor BBN.

Concept verslag van de 5^e projectgroep Bomen, Bos Natuur van 1 juli 2019

Aanwezig: 10.2.e (RWS), 10.2.e (LNV), 10.2.e (NM), 10.2.e (VBNE), 10.2.e (Arboribus Sylva), 10.2.e (SBB), 10.2.e (LNV), 10.2.e (IPO), 10.2.e (IPO), 10.2.e (verslag, IPO).

1. Governance

Het klimaatakkoord is gepresenteerd. De klimaattafels zijn nu afgelopen. De governance van de uitvoering is nog niet duidelijk. Er zou een coördinerend uitvoeringsberaad komen met sectorale uitvoeringsoverleggen onder verantwoordelijkheid van de vakministers. Deze moeten goed aansluiten op bestaande overleggen. LNV maakt nu een verdiepende slag rond de governance.

Voor BBN is 51 mln in het klimaatakkoord gereserveerd. Er zijn crossovers met veenweide te maken - voor veenweide zijn ook forse bedragen gereserveerd- en er is 100 mln voor landbouw rond Natura 2000 gebieden. Kortom er zijn behoorlijke budgetten beschikbaar die een relatie hebben met BBN onderwerpen.

Vraag is of die 51 mln alleen voor bos gebruikt kan worden of ook voor de andere maatregelen van BBN, zoals blue carbon, en of het alleen voor investeringen is of ook voor beheermaatregelen en pilots. In het klimaatakkoord staat dat die 51 mln zijn voor aanpak van de ontbossing en inrichting van compensatiepool, voor inrichting van rijksgronden, voor herstel van landschapselementen en agroforestry en voor onderzoekspilots. Het gaat om plm. 5 mln per jaar. LNV denkt nog na over de verdeling van deze gelden.

Het najaar 2019 wordt gebruikt voor besluitvorming door de partners van het klimaatakkoord waaronder het IPO. 10.2.e geeft aan dat de verschillende provincies heel verschillend in het akkoord zitten. Hij geeft ook aan dat het initiatief van het rijk om een nationale bossenstrategie op te stellen bij een aantal provincies niet goed gevallen is, omdat provincies vinden dat zij over bosbeleid gaan. 10.2.e betreurt het dat provincies er zo tegenaan kijken.

De vraag is of de projectgroep/werkgroep BBN een rol heeft in de toekomst en wat het doel dan zou zijn. Heeft de werkgroep een rol bij de monitoring van de voortgang van de uitvoering? Het rijk zou die rol al op zich nemen en dat is dus niet iets voor de werkgroep. Is de werkgroep nodig voor de uitvoering? Kan de werkgroep partijen enthousiasmeren om tot uitvoering over te gaan en afspraken uitwerken? 10.2.e geeft aan dat het LNV met een uitwerking van de governance op het terrein van BBN komt. De werkgroep zou als klankbordgroep voor de landelijke bossenstrategie kunnen fungeren. De betrokkenheid van de partners bij de bossenstrategie wordt waarschijnlijk beperkt tot 2 grotere consultatierondes.

Afgesproken wordt dat er in september nog een bijeenkomst wordt gehouden over de eventuele rol van de werkgroep, en dat de 10.2.e /provincie daarvoor een voorzet voorbereidt.

2. De eindrapportage van de projectgroep

Discussie over de vraag wat we met de eindrapportage beogen; verantwoording of enthousiasmeren. Er moet gecheckt worden of de maatregelen uit de eindrapportage en het KA met elkaar matchen. Het document is voor de communicatie bedoeld en moet eenvoudig zijn. Wat doen met het gat tussen PBL-berekeningen en de eigen inschattingen? 10.2.e en 10.2.e hebben nog een gesprek met PBL over die maatregelen. Afgesproken wordt dat tekstvoorstellen nog tot eind van de week kunnen worden ingestuurd. De volgende keer wordt de (eind)versie besproken. De boodschap moet activerend zijn en het streven moet zijn dat er buiten iets gebeurt.

3. Toelichting op de financiële tabel 10.2.e

10.2.e hebben een tabel gemaakt met de inschatting van de kosten en financieringsbehoefte. Deze wordt gepresenteerd en meegestuurd met het verslag.

Kosten voor voorkomen voor ontbossing/compensatie:

- Het PBL heeft geen kosten gerekend voor compensatiepools. De kosten voor aanleg en 30 jaar beheer worden geschat op 10 mln per provincie in revolving fund. Dit is afhankelijk of het binnen of buiten NNN gebeurt, de hypothese is buiten. Dit moet expliciet vermeld worden.
- 7000 euro/ha.jaar voor landschapselementen lijkt erg hoog ingeschat

Klimaatsslim beheer van bossen:

- De verjongingsimpuls voor bos is in de bestaande SNL al geregeld. Zijn geen extra kosten.
- Top gebieden verdroging zijn al geïnstrumenteerd en gefinancierd. Vraag is of alle provincies dit ook zo besteden en gelabeld hebben.

Meer bos rond bebouwing

- PBL heeft dit niet meegerekend. De werkgroep wel. Vraag is op welk moment je dit mee moet rekenen, 2030 of 2050.
- De uitbreiding van bos in het NNN gaat met NNN middelen.
- Voorkom dubbeltellingen van CO2 opbrengst met veenweide. Bv bij realisatie van bos op veen.

Klimaatsslim gebruik van hout

- Is nog niet meegerekend door PBL. De vraag is of de werkgroep of de bouw- en houtsector dat moet aanjagen. Als maatregel is genoemd een innovatie en stimuleringsprogramma. Maak goed scherp wat zo'n programma beoogt.

De financiële tabel

De totale investeringen worden geraamd op 1.14 miljard voor de komende 10 jaar. Dit staat in contrast met de 51 mln die nu in het KA staan. Het PBL berekende investeringen tussen de 38 en 204 mln. Hierbij moet opgemerkt dat het PBL gelden die al beschikbaar zijn voor bv verdroging niet meetelt. Vraag is ook of de markt mee kan investeren met CO2 certificaten. De financiële tabel zou in de eindrapportage kunnen worden opgenomen, maar dan in perspectief gezet. Er worden nog aanpassingen aan gedaan. Mede nav gesprek met PBL.

Rondvraag

Voorts wordt gemeld dat er op 5 september a.s. een bossensymposium is op kasteel Groeneveld En op 2 oktober de Natuurtop in Groningen. Bezien moet worden of we die willen benutten.

De volgende bijeenkomst is gepland op donderdag 26 september van 11 tot 13 uur.

Besproken worden dan: de eindrapportage, hoe gaan we eventueel door en de eerste concept bossenstrategie.

Verslag Werkgroep Bomen, Bos en Natuur 5 december 2019

Tijd 13.00-15.30uur. Locatie Provinciehuis Zwolle.

Definitief vastgesteld in overleg werkgroep BBN op 5 maart 2020.

Aanwezig: 10.2.e (IPO), 10.2.e (VBNE), 10.2.e (VNG), 10.2.e (ZLTO), 10.2.e (RWS), 10.2.e (Coalitie Bos en Hout), 10.2.e (NM), 10.2.e (SBB), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (IPO), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (IPO)

Afwezig: 10.2.e (SBB), 10.2.e (NM), 10.2.e (NM), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (IPO), 10.2.e (IPO)

Mededelingen

10.2.e meldt dat zij eenmalig 10.2.e vervangt. 10.2.e volgt 10.2.e op als vaste vertegenwoordiger van Natuurmonumenten in deze werkgroep.

10.2.e vervangt 10.2.e vandaag.

Agenda

De onderwerpen Monitoring klimaatakkoord en Conferentie Bos en Hout en worden als agendapunten 6 en 7 toegevoegd aan de agenda.

Vaststellen verslag 5^e projectgroepvergadering (1 juli 2019)

Het verslag wordt inhoudelijk vastgesteld met de opmerking dat een aantal punten achterhaald zijn.

Naar aanleiding van het verslag meldt 10.2.e dat in de klimaattafel Landbouw en Landgebruik op 2 december 2019 aangegeven is dat de werkgroep Bomen, Bos en Natuur een opdracht en rol krijgt vanuit het klimaatakkoord. Deze opdracht volgt nog.

Bossenstrategie Rijk en provincies

De projectleiders, 10.2.e, presenteren de stand van zaken van de bossenstrategie en geven een toelichting op het proces tot zover, de hoofdlijnen van het wat en waarom. Zij vragen de werkgroep een reflectie hierop. Minister Schouten stuurt de Tweede kamer een brief over de gezamenlijke inzet van Rijk en provincies voor de bossenstrategie. Het streven is voor de kerst, maar dat is mede afhankelijk van ontwikkelingen rond het stikstofdossier. Deze brief bevat de uitgangspunten van de bossenstrategie: op het niveau van ambities en doelen. Op basis hiervan volgt de verdere uitwerking van de Bossenstrategie en van het uitvoeringsplan. De bossenstrategie wordt medio 2020 afgerond.

De werkgroepleden geven hun reflectie op de stukken en de presentatie en sturen hun commentaar nog dezelfde dag aan de projectleiders. Deze nemen dit mee in de verwerking voor de versie die deze week naar de minister en de Bestuurlijk Adviescommissie Vitaal Platteland van het IPO gaat.

In het verdere proces zal de werkgroep fungeren als klankbordgroep voor de bossenstrategie. Daarnaast zullen leden van de werkgroep een bijdrage leveren aan uitwerking van acties. Tijdens het volgende werkgroepoverleg kunnen hier verder afspraken over worden gemaakt. De projectleiders zullen een voorstel uitwerken. Werkgroepleden kunnen tussentijds suggesties aanleveren voor de wijze waarop zijn bij uitwerking van acties betrokken willen zijn.

Rol en samenstelling werkgroep BBN

Vanuit het Klimaatakkoord komt een opdracht aan de werkgroep BBN met rol en taken gericht op het borgen van het klimaatakkoord.

De werkgroep zal fungeren als klankbordgroep bij de uitwerking van de bossenstrategie.

De samenstelling van de werkgroep is nu onevenwichtig: een aantal gewenste partijen zit nog niet aan tafel en ook is de werkgroep nu een mix van ambtelijk/bestuurlijk niveau.

10.2.e zal een voorstel maken op basis van de opdracht vanuit het klimaatakkoord. Dit voorstel wordt besproken in het volgende werkgroepoverleg dat dan nog in de huidige samenstelling bijeenkomt.

Monitoring klimaatakkoord

10.2.e meldt dat in de klimaattafel landbouw en landgebruik een voorstel voorlag voor monitoring van de afspraken in het klimaatakkoord. Zij heeft afgesproken dat de werkgroep BBN een reactie op dit voorstel geeft voor de acties die door de werkgroep BBN zijn geformuleerd in het klimaatakkoord. 10.2.e van de werkgroep zal deze vraag met de bijbehorende stukken volgende week uitzetten zodat begin januari de gebundelde reacties van de werkgroep aan 10.2.e van de klimaattafel gestuurd kan worden.

Conferentie Bos en Hout 23 januari

10.2.e brengt de Conferentie Bos en Hout op 23 januari 2020 onder de aandacht. Thema is "De jaren 20, decennium van het hout". De locatie is in Zevenhuizen. De officiële uitnodiging volgt medio december.

Acties

- Werkgroepleden sturen hun commentaar op de bossenstrategie naar de projectleiders (voor 6 december 2019).
- 10.2.e maakt voorstel voor samenstelling van de werkgroep, ter bespreking in het volgende werkgroepoverleg.
- 10.2.e doet uitvraag aan werkgroepleden voor hun reactie op het monitoringsvoorstel klimaatakkoord en stuurt de gebundelde reacties aan 10.2.e van de klimaattafel L&L.

Verslag Werkgroep Bomen, Bos en Natuur 5 maart 2020

Tijd 13.00-15.00uur. Locatie Provinciehuis Zwolle.

Definitief vastgesteld in overleg werkgroep BBN op 18 juni 2020.

Aanwezig: 10.2.e (IPO), 10.2.e (VBNE), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (SBB), 10.2.e (NM), 10.2.e (IPO), 10.2.e (IPO), 10.2.e, IPO)

Afwezig: 10.2.e (Stichting Hout en Bos), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (VNG), 10.2.e (ZLTO), 10.2.e (RWS), 10.2.e (IPO)

Mededelingen

10.2.e meldt dat zij per 1 mei bij de VBNE vertrekt.

Agenda

10.2.e meldt dat hij om 15.00uur de vergadering moet verlaten. 10.2.e neemt dan de voorzittersrol over.

Vaststellen verslag werkgroep BBN 5 december 2019

Het verslag wordt vastgesteld met het verzoek de naam van 10.2.e correct te spellen.

Klimaatenvelpe Bomen, Bos en Natuur

10.2.e geeft een toelichting op de notitie over de beschikbaarheid en inzet van rijksklimaatmiddelen voor BBN. Het Rijk richt zich met de inzet van € 51 miljoen op maatregelen die nauw aansluiten op de verantwoordelijkheden van het Rijk. De trajecten voor deze middelen zijn al in gang gezet. 10.2.e geeft aan dat grondaankoop niet in de bedragen is verwerkt. De onderzoekpilots hebben als doel om op verschillende manieren ervaring op te doen met 'klimaatslim bosbeheer'. Er is hiervoor geld beschikbaar tot en met 2022. Daarna wordt aansluiting gezocht met de Meerjarige missie gedreven innovatieprogramma's (MMIP's). Dit is al bij 10.2.e als aandachtspunt benoemd.

Concept opdracht werkgroep BBN

Deze conceptversie komt vanuit het klimaatoverleg Landbouw en Landgebruik. Met 10.2.a wordt vanuit het programma nog een overleg gepland om de opdracht door te praten. 10.2.e meldt dat vanuit het KA L&L meegegeven is dat de opdracht bedoeld is om de verantwoordelijkheden beter te beleggen en om geen verschil te laten ontstaan tussen afspraken en de genomen/ te nemen maatregelen.

Wat betreft de rol en taak van de werkgroep wordt geconstateerd dat de tekst nog niet geheel consistent is in beschrijving van de verantwoordelijkheden en rollen. Ook zijn we klankbordgroep voor de Bossenstrategie. De opdracht bevat nu een zware verantwoordelijkheid, wat houdt deze verantwoordelijkheid in, en past ons niet beter een regie/waakhondfunctie. 10.2.e geeft aan dat een vergelijkbare discussie loopt bij de werkgroep veenweide en de opdracht zich nog verder moet uitkristalliseren. Deelname vanuit de werkgroep BBN aan de werkgroep kennis en innovatie is al geregeld door de OBN vertegenwoordiger 10.2.e. Vanuit het Rijk komt er een nieuwe vertegenwoordiger in de MMIP's. Of deze persoon ook (agenda)lid wordt van de werkgroep BBN wordt later bekeken.

Aan 10.2.e wordt meegegeven deze punten te bespreken met de programmaleiding van het klimaatakkoord.

Wat betreft samenstelling van de werkgroep meldt 10.2.e dat de Unie van Waterschappen spontaan gemeld heeft lid te willen zijn van de werkgroep BBN. Verder is geconstateerd in het KA L&L dat er geen "hout"-vertegenwoordiger is en dat aanwezig van het PO Akkerbouw gewenst zou zijn.

Uitwerking Bossenstrategie Rijk en Provincie

10.2.e geeft aan de hand van een powerpoint presentatie de acties en prioritaire acties bij de verdere ontwikkeling van de Bossenstrategie.

10.2.e vraagt of er ook een internationale component in de Bossenstrategie komt zoals eerder besproken. 10.2.e geeft aan dat dit wel gewenst zou zijn, maar dat het traject hiervoor met het ministerie van Buitenlandse zaken moeizaam verloopt. Praktisch is het handiger zelf op het eigen tijdstraject door te gaan.

10.2.e geeft aan dat de informatie die provincies over ha's bos aanleveren goed onderbouwd moet worden in kansen en afwegingen zodat wanneer mocht blijken dat er hier zich een controverse voordoet, bestuurlijk op basis van afwegingen een besluit genomen kan worden. 10.2.e vraagt aandacht te geven aan het voorkomen dat er alleen maar kwalitatieve doelen aan vitaler bos gesteld worden, dat geeft te veel vrijblijvendheid.

10.2.e geeft aan dat de partners van het Biodiversiteitsplan trekker worden van het aanvalsplan houtige landschapselementen. Aanwezigen dringen aan op sterkere betrokkenheid van LTO hierbij.

10.2.e vraagt niet te smal in te steken bij het gebruik van bos. De weg- en waterbouwsector is een grote afnemer naast de bouwwereld. Dit is ook in het Klimaatakkoord zo benoemd en daarmee een prioritaire actie.

10.2.e geeft aan dat de term circulair startpunt zou moeten zijn bij de maatschappelijke discussie over benutten van hout.

Bij de besprekpunten wordt aandacht gevraagd voor:

- Zijn er niet-prioritaire acties die wel voor de zomer gedaan zouden moeten worden
- Benoemen in Bossenstrategie dat kwaliteit van bomen bij boomplantacties goed moet zijn
- Inzet/ondersteuning van RVO bij monitoring overdenken
- In kaart brengen welke acties te koppelen zijn met andere opgaven
- Aangeven dat Bossenstrategie geen eindpunt is, maar opgevolgd wordt door een traject met o.a. uitvoerings- en procesafspraken.

Rol Werkgroep BBN in uitvoering Bossenstrategie

10.2.e meldt dat er een taskforce Bossenstrategie bestaat. Deze is in juni 2019 opgezet door VNBE met deelnemers vanuit partijen VNBE, inlands hout, Bosgroep en WUR.

10.2.e wil graag deze denkkraft gebruiken bij de verdere uitwerking van de Bossenstrategie in de werkateliers.

Afgesproken wordt dat de werkgroep BBN frequenter bij elkaar komt (april, mei) en met werksessies aan de uitwerking van de Bossenstrategie bijdraagt. Aanwezigheid wordt dan bepaald door benodigde deskundigheid. 10.2.e wil zo nodig voorzitterschap waarnemen wanneer bestuurlijke aanwezigheid voorzitter niet nodig is. Daarnaast ondersteunt de taskforce bij de vormgeving van de werkateliers.

De tabel uit het Klimaatakkoord met de acties voor Bomen, bos en natuur wordt doorlopen op de vraag wat er gedekt is via de Bossenstrategie en wat niet. De constatering is dat een groot deel acties via de Bossenstrategie loopt, maar lang niet alles. De acties "Natuur" komen daarin niet terug. Acties:

C4.5.2.a onderdeel van kennisagenda Bossenstrategie, maar natuur deel niet. Dit zou in MMIP's moeten worden opgepakt. Dit onderwerp wordt geparkeerd tot een volgende keer.

C4.5.2.b deel in Bossenstrategie, deel door WUR opgepakt. Deel Natuur moet in de MMIP's terugkomen als apart agendapunt (koppeling met OBN onderzoek en stikstof)

C4.5.2.c en d is Bossenstrategie (denk aan juridische component)

C4.5.2.e breder dan Bossenstrategie, omvat ook beheer van kwelders en veen

C4.5.2.f niet in Bossenstrategie

C4.5.2.g deels in Bossenstrategie, deel natuur niet

C4.5.2.h in Bossenstrategie

C4.5.2.i niet in Bossenstrategie

C4.5.2.j door LTO zelf aangeboden op te pakken, via partners Deltaplan Biodiversiteit, LTO daar aanhaken

C4.5.2.k deels in Bossenstrategie, hier breder dan in KA gezegd. Wie is aanspreekpunt in KA?

10.2.e zoekt dit uit.

C4.5.2.l in Bossenstrategie, ook bij Groenfonds opgepakt

C4.5.2.m in Bossenstrategie.

Rondvraag

10.2.e geeft aan Natuurmonumenten te vertegenwoordigen in de werkgroep en vraagt 10.2.e als lid te verwijderen.

10.2.e meldt dat Rijk en IPO werken aan een Programma Natuur dat een actualisatie van het Natuurpakt zal zijn. Het wordt een meerjarig programma.

Acties

- 10.2.e bespreekt opdracht werkgroep met programmaleiding KA
- 10.2.e zorgt dat de nieuwe leden van de werkgroep (UvW, PO Akkerbouw, houtvertegenwoordiger, 10.2.e -Centrum Hout) een uitnodiging van 10.2.e krijgen
- 10.2.e plant afspraken (april, mei) en vervolg
- 10.2.e draagt zorg voor aanhaken LTO (via 10.2.e) aan Deltaplan Biodiversiteit bij aanvalsplan landschapselementen
- 10.2.e zoekt uit wie in KA overleg aanspreekpunt is voor actie C4.5.2k

Verslag Werkgroep Bomen, Bos en Natuur 18 juni 2020

Tijd 10.30-12.30uur Beeldbellen

Aanwezig: 10.2.e (IPO), 10.2.e (VBNE), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (SBB), 10.2.e (NM), 10.2.e (Coalitie Bos en Hout), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (VNG), 10.2.e (ZLTO), 10.2.e (RWS), 10.2.e Centrum Hout), 10.2.e (IPO), 10.2.e (IPO), 10.2.e (RVO), 10.2.e IPO)

Afwezig: 10.2.e (Rijk)

Mededelingen

10.2.e heet de nieuw aanwezigen van harte welkom: 10.2.e Er volgt een voorstelrondje. 10.2.e volgt 10.2.e op, 10.2.e volgt 10.2.e op. 10.2.e is vertegenwoordiger van de houtsector. 10.2.e is namens het RVO aanwezig.

Agenda

Er zijn geen wijzigingen op de agenda.

Vaststellen verslag werkgroep BBN 5 maart 2020

De notulen van het overleg van de werkgroep op 5 maart 2020 worden ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag en de acties:

- 10.2.e merkt op dat op pagina 2 de acties mbt natuur niet terug komen. 10.2.e antwoordt dat de tekst de acties van de bossenstrategie benoemd.
- Actie BO Akkerbouw als nieuw lid van de werpgroep: 10.2.e heeft navraag gedaan. BO Akkerbouw wordt vertegenwoordigd in de werkgroep door LTO. Er lijkt sprake van miscommunicatie in het Klimaatoverleg L&L.
- Actie 10.2.e : LTO aanhaken bij Deltaplan biodiversiteit. 10.2.e meldt dat LTO inmiddels is aangehaakt.
- Actie uitzoeken aanspreekpunt voor actie C4.5.2k (Provincies en gemeenten regelen bij de herziening van hun omgevingsvisies in hun ruimtelijke beleid dat bij de realisatie van nieuwe wijken direct ook bos wordt gerealiseerd (én gefinancierd). Dit levert niet alleen een bijdrage aan de vastlegging van koolstof, maar ook aan de leefkwaliteit van bewoners."). Na het overleg laat 10.2.e weten dat 10.2.e contactpersoon is vanuit het IPO-bureau. Binnen de bossenstrategie is hier een werksessie met gemeenten aan gewijd. VNG heeft hierin ook een verantwoordelijkheid.

Opdracht werkgroep

10.2.e geeft een korte terugkoppeling van het Klimaatoverleg L&L en het overleg met 10.2.e van de werkgroepen KA L&L. Punt van aandacht hieruit: in de werkgroep BBN ook de financieringsconstructies oppakken.

De specifieke opdracht gaat na de bespreking vandaag en aanpassing naar het KA L&L overleg op 6 juli 2020 waar het vastgesteld wordt.

Algemene opdracht werkgroep

De aanwezigen hebben geen opmerkingen of vragen bij de algemene opdracht aan de werkgroepen zoals die door het KA L&L is vastgesteld.

Specifieke opdracht werkgroep

Scope mbt hout:

10.2.e geeft in reactie op de vraag van 10.2.e aan dat de verwerking van hout in infrastructuur en bouw in deze werkgroep opgepakt wordt. Daarbij is het lastig om hierin onderscheid te maken in nationaal en internationaal hout. Hout uit het buitenland telt niet mee voor CO2 reductie en staat daarom niet in de LUCC monitor. Hoogwaardig gebruik

van hout is belangrijk. Het is in deze werkgroep ondergebracht om houtbouw niet tussen wal en schip te laten vallen.

De aanwezigen zijn akkoord met de specifieke opdracht, met de volgende wijzigingen:

- Er wordt expliciet benoemd welke onderdelen niet onder de bossenstrategie vallen, en wel onderwerp zijn van de werkgroep: natuur, agroforestry, niet-houtige biomassa.
- Tekst 3^e punt bij aandachtspunt "en onderzoekt of" wordt gecheckt met tekst in het klimaatakkoord of "of" niet moet zijn "hoe". Tekst van het klimaatakkoord wordt aangehouden. (Na het overleg gecheckt door 10.2.e : in document klimaatakkoord staat "of", dit teruggekoppeld en besproken met 10.2.e).
- Relatie met werkgroep veenweide (voor natte natuur) opnemen.

Daarnaast wordt er afgesproken dat er aanvullend op de algemene en specifieke opdracht een werkplan wordt opgesteld. In dit werkplan wordt invulling gegeven aan hoe de werkgroep de afgesproken CO2 reductiedoelen gaat realiseren. Dit in concrete acties, ook mbt aantal tonnen reductie. Als eerste stap daarin wordt een overzicht gemaakt van welke acties al opgepakt worden door andere (lopende) programma's, zoals Programma Natuur. Wat overblijft kan dan door de werkgroep worden uitgewerkt. 10.2.e nemen hierin het voortouw waarbij de projectleiders van de bossenstrategie aangehaakt worden.

10.2.e vraagt bij de uitwerking van het werkplan ook aandacht te geven hoe de financiering te regelen.

Samenstelling werkgroep

10.2.e geeft aan dat de partijen die het klimaatakkoord ondertekend hebben lid zijn van de werkgroep, overige mensen in de werkgroep zijn adviserend lid of ondersteuning. In navolging van andere werkgroepen krijgt deze werkgroep een bestuurlijke invulling. Ook is het belangrijk VNG bestuurlijk mee te nemen omdat vanuit gemeenten nog geen alertheid is op het klimaatakkoord en hun rol daarin. De samenstelling van de werkgroep wordt daarop aangepast. Voor VNG en UvW wordt een bestuurder toegevoegd. 10.2.e (VNG ambtelijk) zal voor VNG een advies met kandidaten opstellen voor 10.2.e. Suggesties over potentiële kandidaten kunnen aan 10.2.e meegegeven worden. 10.2.e overlegt met 10.2.e van UvW.

10.2.e geeft aan het verstandig te vinden om een collega van de Nederlandse Houtproductie toe te voegen aan de werkgroep. 10.2.e vertegenwoordigt alleen de import van hout. De aanwezigen zijn akkoord met deze suggestie.

10.2.e geeft aan dat ook de werkgroep Financiën betrokken moet worden bij deze werkgroep ivm de financieringsaspecten. 10.2.e overlegt met de werkgroep Financiën hoe dit vorm kan krijgen.

In het KA L&L is afgesproken dat RVO een rol krijgt in elke werkgroep om de verbinding over de sectoren te kunnen leggen. De rol van RVO in de werkgroep kan ingevuld worden van een lichte variant (agendalid) tot een zware rol 10.2.e) met tussenvarianten. 10.2.e geeft aan dat hij 10.2.e graag bij de provincie Overijssel houdt. 10.2.e geeft aan dat het RVO ook faciliterend kan werken voor de praktische uitvoering rond het secretariaat.

Afgesproken wordt dat iemand vanuit RVO adviserend lid wordt en dat de rol van RVO werkende wijs verder wordt ingevuld.

Bossenstrategie Rijk en Provincie

10.2.e en 10.2.e geven een presentatie over de algemene voortgang van de landelijke Bossenstrategie en de dilemma's waar de projectleiders tegenaan lopen.

Met de Bossenstrategie kan de realisatie van de CO2 reductiedoelen gehaald worden. De doelen voor biodiversiteit zijn nog een groot aandachtspunt. Vanuit de Bossenstrategie is er een claim gelegd op deel van financiële middelen uit het Programma Natuur.

10.2.e vraagt naar de internationale houtproductie in relatie tot de Bossenstrategie. Keimpe Wieringa geeft aan dat de EU-afspraken de kaders geven voor de Bossenstrategie.

10.2.e vraagt naar het behalen van biodiversiteitsdoelen 10.2.e antwoordt dat er een inventarisatie bij provincies is gedaan naar hoeveel ha's te realiseren is. Binnen de NNN zijn de provincies aan het stuur, daarbuiten hebben ze minder invloed. Biodiversiteitsdoelen worden bij Programma Natuur opgepakt. 10.2.e vult aan dat er ook een project loopt (via FPG) om binnen de SNL regeling CO2 doelen en vitaliteit te behalen.

10.2.e geeft aan dat als voorbeeld in de Bossenstrategie meegenomen zou kunnen worden dat Nijmegen en Amsterdam duurzaam houtgebruik willen stimuleren. 10.2.e benadrukt de rol van gemeenten (en VNG) bij bomen buiten het bos en vindt het betrekken van kleine particuliere terreineigenaren belangrijk. Grotere partijen zouden kunnen helpen om kleinere te helpen.

10.2.e vraagt om scherper in te gaan op korte termijn economische belangen en welvaart. Bij RWS zijn bomen vaak een sluitpost omdat deze belangen niet gezien worden.

Proces Bossenstrategie

10.2.e geeft aan dat in juni alle input opgehaald wordt, daarna een concept gemaakt wordt, en er bestuurlijke afstemming is over financiële kanten. In september bespreken de projectleiders het concept met de werkgroep BBN (plenair en schriftelijk). 10.2.e vult aan dat het belangrijk is om scherp te krijgen welke keuzes aan bestuurders voorgelegd gaan worden want er valt wat te kiezen.

10.2.e vraagt om het concept vooraf rond te sturen om er alvast over te kunnen nadenken.

Het volgende overleg BBN is begin september. Op de agenda komen dan het eerste overzicht van acties BBN uit het klimaatakkoord en waar die al afgedekt worden door andere programma's, en het concept Bossenstrategie.

Rondvraag

Geen.

Acties

- 10.2.e past specifieke opdracht aan nav opmerkingen en stuurt deze rond per mail ter accordering, en stuurt deze daarna naar 10.2.e van het KA L&L voor vaststelling in het KA L&L op 6 juli 2020.
- Start opzet werkplan met opstellen van een overzicht van acties en waar deze opgepakt, ter bespreking in het volgende overleg (voortouw 10.2.e 10.2.e, met ook 10.2.e Bossenstrategie).
- 10.2.e stelt advies op voor 10.2.e voor de invulling VNG bestuurder in de werkgroep.
- 10.2.e zorgt dat nieuwe leden van de werkgroep (vertegenwoordiger Nederlandse houtproductie, UvW) een uitnodiging krijgen.
- 10.2.e neemt contact op met werkgroep Financiën over rol in werkgroep BBN.

Verslag Werkgroep Bomen, Bos en Natuur 10 september 2020

Tijd 09.30-11.30uur Beeldbellen

Aanwezig: 10.2.e , IPO), 10.2.e (VBNE 10.2.e (SBB),
10.2.e (NM), 10.2.e (Coalitie Bos en Hout), 10.2.e (VNG), 10.2.e
10.2.e (ZLTO), 10.2.e (IPO), 10.2.e (RVO), 10.2.e
(UvW), 10.2.e (AVIH), 10.2.e IPO)
Uitgenodigd: 10.2.e

Afwezig: 10.2.e (Rijk), 10.2.e (RWS), 10.2.e (Centrum Hout)

Mededelingen

10.2.e heet de nieuw aanwezigen van harte welkom. Kennismaking nieuwe leden:

10.2.e is voorlopig aanwezig namens de Unie van Waterschappen totdat duidelijk is welke bestuurder deze portefeuille op zich neemt.

10.2.e sluit namens de AVIH (Algemene Vereniging Inlands Hout) aan.

10.2.e deelt mee dat de opdracht van de werkgroep in het nationale tafel klimaatakkoord is vastgesteld (d.d. 6 juli 2020). Opmerking die aan de werkgroep Bomen, bos en natuur zijn meegegeven: er is weinig aandacht voor koolstofvastlegging door gras

Agenda

Er zijn geen wijzigingen op de agenda.

Vaststellen verslag werkgroep BBN 18 juni 2020

De notulen van het overleg van de werkgroep op 18 juni 2020 worden ongewijzigd vastgesteld.

De laatste actie blijft staan.

Overzicht maatregelen Bomen, Bos en Natuur Klimaatakkoord

De werkgroep bespreekt het overzicht van de maatregelen voor Bomen, bos en natuur in het Klimaatakkoord en de relatie met de Bossenstrategie Dit op basis van een overzicht opgesteld door 10.2.e . Aanwezigen hebben verschillende vragen over de informatie in het overzicht.

De werkgroep besluit een subwerkgroep in te stellen die in afstemming met de projectorganisatie van de Bossenstrategie een nieuwe afbakening van de opdracht maakt en dit voorlegt aan de bestuurlijke werkgroep.

10.2.e zal een subwerkgroep oprichten in afstemming met de bestuurders.

Bossenstrategie Rijk en Provincie

10.2.e geven een presentatie over de Bossenstrategie. Er ligt een concept Bossenstrategie. 10.2.e bespreken de te maken bestuurlijke keuzes.

In het Programma Natuur worden financiële middelen voor boscompensatie (voor boskap in NNN na 1 januari 2017) gevraagd.

Het aantal ha's bosuitbreiding (37.000 ha) is een grote ambitie waarin in stappen zal worden gewerkt.

Aanwezigen vragen de koppelingen met diverse programma's goed te leggen: verdrogingsproblematiek, programma Klimaatadaptatie, programma Natuur.

De governance van de Bossenstrategie moet nog uitgewerkt. Er zijn twee verschillende opdrachtgevers: Klimaatakkoord en Rijk/provincies. Gezocht wordt hoe dit slim pragmatisch te combineren zonder extra overlegstructuren te maken.

Het gebruik van hout is niet in Bossenstrategie opgenomen omdat het niet gebiedspecifiek is. Gebruik van hout is voorlopig bij BBN neergelegd, maar bespreken in KA overleg waar dit het beste ondergebracht kan worden.

De besluitvorming van de Bossenstrategie vindt plaats najaar 2020.

Voortgang Aanvalsplan Versterking Landschappelijke kwaliteit

10.2.e (NM Gld) en 10.2.e (De Landschappen) zijn namens het Aanvalsplan Versterking Landschappelijke kwaliteit aanwezig. Zij geven een presentatie over de stand van zaken van dit plan. Aandachtspunten die genoemd zijn: hoe borgen we landschapskwaliteit, rol overheid hierin, zijn er verdienmodellen, naast nieuwe ook behoud van bestaande landschapselementen, rol van gemeenten daarin, robuuster landelijk gebied draagt ook bij aan andere doelen zoals plaagbeheersing.

10.2.e vraagt hoe kunnen we de uitvoering het beste aanpakken, via waterschappen, gemeenten? 10.2.e stelt een kennisnetwerk voor met pilots om mensen mee te krijgen.

De governance van het aanvalsplan landschappelijke kwaliteit wordt in de Bossenstrategie uitgewerkt.

Rondvraag

Geen.

Acties

- 10.2.e neemt contact op met werkgroep Financiën over rol in werkgroep BBN (uit vorig overleg)
- 10.2.e richt een subwerkgroep Bomen, bos en natuur op.

Conceptverslag Werkgroep Bomen, Bos en Natuur 22 april 2021

Tijd 14.00-15.00uur Beeldbellen

Aanwezig: 10.2.e (IPO), 10.2.e (VNG), 10.2.e (UvW), 10.2.e (Rijk), 10.2.e (SBB), 10.2.e (NM), 10.2.e (AIVH), 10.2.e (IPO), 10.2.e (IPO), 10.2.e (UvW)

Afwzig: 10.2.e (VBNE), 10.2.e (LTO), 10.2.e (Centrum Hout)

Mededelingen

10.2.e heet de nieuw aanwezigen 10.2.e van harte welkom.

Er zijn verder geen mededelingen.

Agenda

Er zijn geen wijzigingen op de agenda.

Rondje trojspunten en zorgen mbt Klimaatakkoord

De aanwezigen doen ter kennismaking een voorstelrondje met het benoemen van trojspunten en zorgpunten met betrekking tot het klimaat.

Benoemd worden als trojspunten de realisatie van de Bossenstrategie waarmee een grote stap is gezet naar het vervolg: de uitvoering; het werk van de subwerkgroep met de voorliggende notitie.

Aandachtspunten/zorgpunten: externe communicatie daarin ambitie en opgave uitspreken met verbreding naar meer betrokkenheid van maatschappij; in de Bossenstrategie en natuur zijn opgaven nog niet altijd hard gemaakt daar valt nog een belangrijke stap te zetten; zorg over financiering van de opgaven; in pers levert ieder item over boskap negatieve aandacht op en zuigt energie weg van de goede dingen die wel gebeuren; zorgen over toename boomkap door burgers die geen beschaduwning op zonnepanelen op hun dak willen.

10.2.e stelt bilaterale afspraak voor met 10.2.e over hoe zichtbaarheid van de werkgroep te vergroten.

Vaststellen verslag werkgroep BBN 10 september 2020

De notulen van het overleg van de werkgroep op 10 september worden ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag vraagt 10.2.e naar de opmerking gemaakt aan de klimaattafel over CO2-vastlegging in gras. 10.2.e antwoordt dat CO2-vastlegging in gras deel is van de werkgroep Landbouwbodems (ook onder het Klimaatakkoord).

Notitie maatregelen Bomen, bos en natuur Klimaatakkoord (bijlage 5.1)

10.2.e stelt voor de subwerkgroep een betere naam te laten kiezen, deze benaming geeft niet goed weer wat deze "subwerkgroep" doet, namelijk faciliteren van bestuurlijke werkgroep.

Aanwezigen geven akkoord op de voorgestelde besluiten over:

- Rol en positie Subwerkgroep Bomen, bos en natuur
 - o Met de opmerking dat er een andere naam voor de subwerkgroep komt
- Afbakening taken ten opzichte van de projectorganisatie Bossenstrategie
 - Met de opmerkingen:
 - o Dat de bewaking van de klimaatopgave voldoende aandacht moet krijgen
 - o Duidelijkheid verkrijgen over de waarden aan CO2 reductie tabel voor Bossenstrategie en voor werkgroep Bomen, bos en natuur
 - o De maatregel Aanvullende subsidie voor bosbeheer verder uitwerken wat dit inhoudt
 - o Verdere afstemming met werkgroep veenweide over maatregelen tegen verdroging in veengebieden

- Invulling onderdeel Blue Carbon
 - o Met de opmerking dat de voorverkenning bedoeld is om in beeld te brengen wat de potentie is, en na voorverkenning bepalen of en hoe we verder gaan
- EU-doel CO2 reductie naar 55% in 2030
 - Met de opmerkingen:
 - o Dat overdimensionering gewenst is omdat niet alle plannen gerealiseerd kunnen worden
 - o Op bestuurlijk niveau is verhoging doel naar 55% nog niet omarmd
- Monitoring
- Uitwerking financieringsmaatregelen
 - Met de opmerkingen:
 - o Dit één van de belangrijkste onderwerpen is om op te pakken
 - o Breed ophalen hoe hier mee om te gaan (inclusief private partijen)
 - o Aandachtspunten zijn langdurige zekerheid en ontschotten van budgetten
 - o Werkgroep financiën erbij betrekken

Rondvraag

10.2.e vraagt de lijst met contactgegevens van de leden van de werkgroep rond te sturen

Volgende afspraken: in september en december 2021. In september proberen een fysieke afspraak te plannen (bij voorkeur met mogelijkheid voor klein veldbezoek).

Acties

- **10.2.e** stuurt lijst contactgegevens rond
- **10.2.e** stuurt datumprikker voor bepalen datum in september en december.